

Pigment

– Akvarel uden grænser

Peter V. Nielsen

Pigment

Jordfarver

Okker, Sienna, Umber...

Traditionelle farver

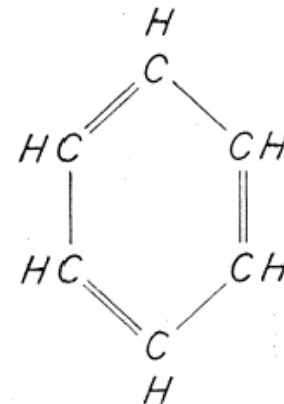
Uorganiske farver fra mineraler
Cobolt, Cadmium...
Andre kilder til farver

Moderne farver

Organiske farver fra olie

Alternative farver

Pigment

Jordfarver

Okker, Sienna, Umber...

Traditionelle farver

Uorganiske farver fra mineraler
Cobolt, Cadmium...
Andre kilder til farver

Moderne farver

Organiske farver fra olie

Alternative farver

Okker

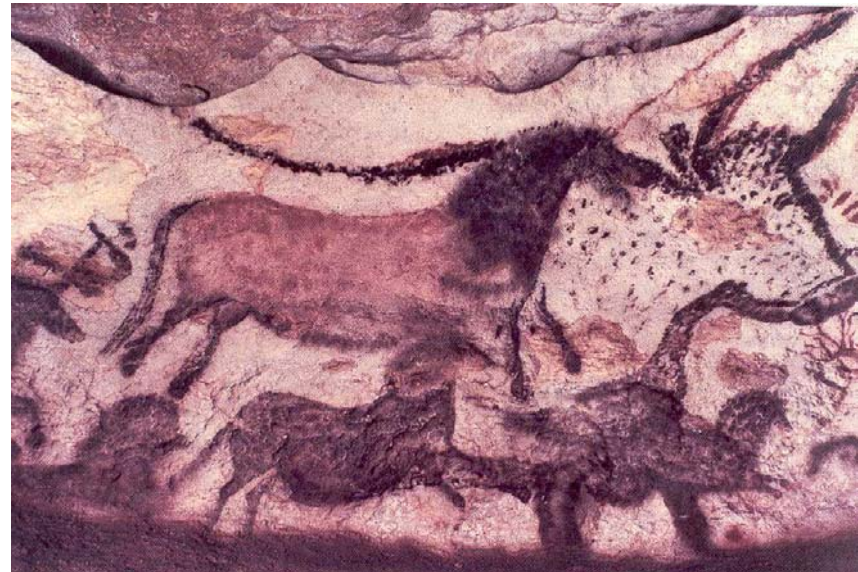
”Okker” er **jordfarve**, **lerarter** farvet af jernforbindelser, kemisk fremstillet **pigment**, og en **farve**.

Okker findes ved neandertalgrave (før sidste istid)

Okker smykker Cromagnon-folkenes grave

Hulemalerier i Sydfrankrig og Nordspanien.

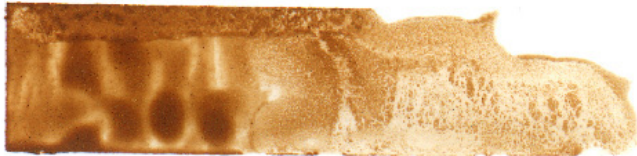
Fremstillet for 30000 til 15000 år siden

Jordfarve

Armeni Gul

Rethymnon Rødt

Rødsten

Fur Gulv

Fur Sort

Rethymnon Rød

Fur Sort

Det sorte askelag er meget ensartet i kornstørrelse. Det er nødvendigt at knuse det siede pulver med en morter, da kornstørrelsen er for stor.

0,075 mm

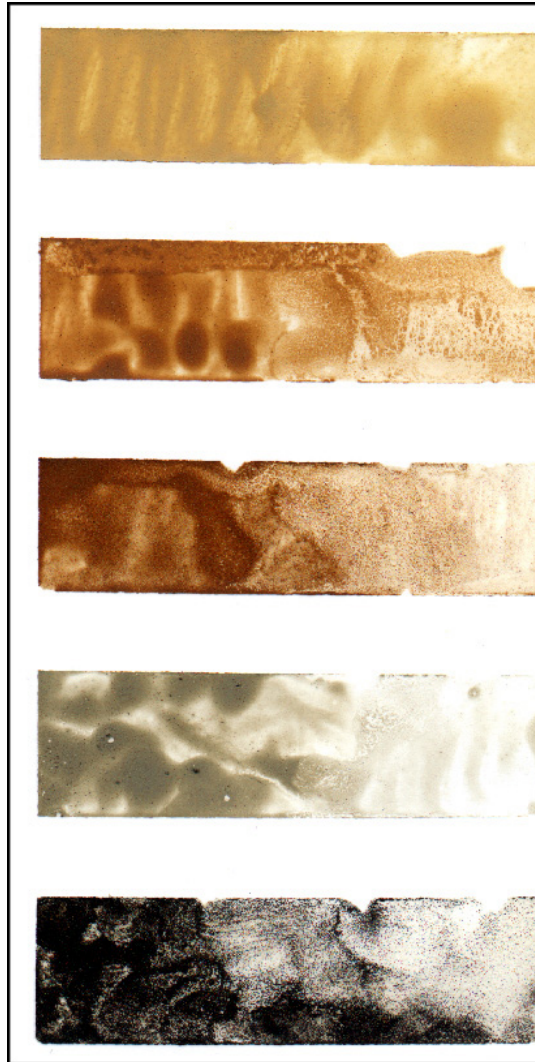

< 0,075 mm

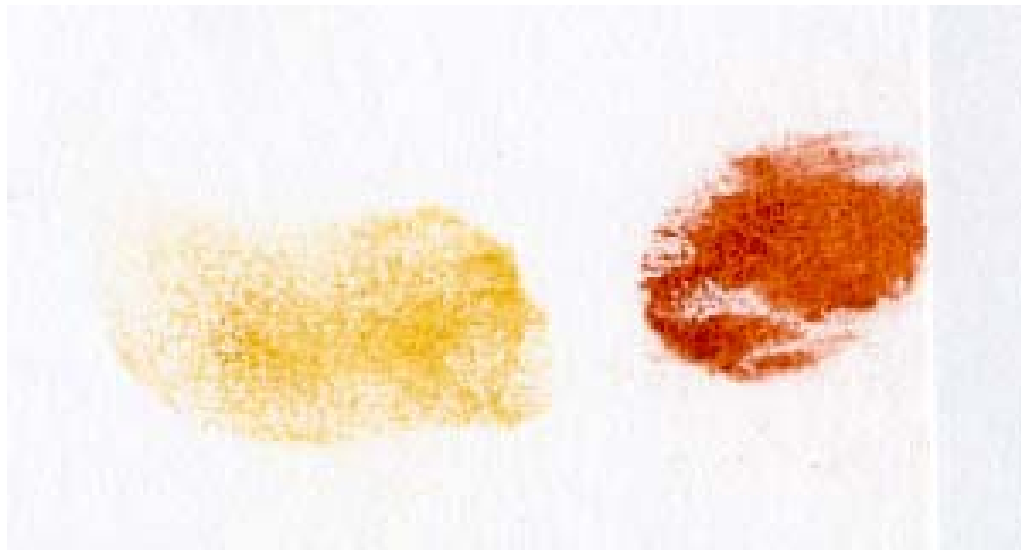

Jordfarve

”Brændte” pigmenter

Hos Winsor & Newton står der en ovn med teksten:
4 HRS, 20 min., 400 deg. C.

Venstre figur viser et fingeraftryk fra ovnens yderside (rå Sienna), og på højre figur ses et fingeraftryk fra ovnens inderside (brændt Sienna)

Nu er minen i Sienna tømt. For at holde samme farve, har Winsor & Newton valgt at fremstille pigmenterne af transparent syntetisk jernoxid

Pigment

Jordfarver

Okker, Sienna, Umber...

Traditionelle farver

Uorganiske farver fra mineraler
Cobolt, Cadmium...
Andre kilder til farver

Moderne farver

Organiske farver fra olie

Alternative farver

Nogle Traditionelle Pigmenter

Ultramarin. En halvædelsten, især fra Afghanistan. Fremstilles i dag syntetisk efter en proces udviklet af Guimet i Frankrig (Fransk Ultramarin)

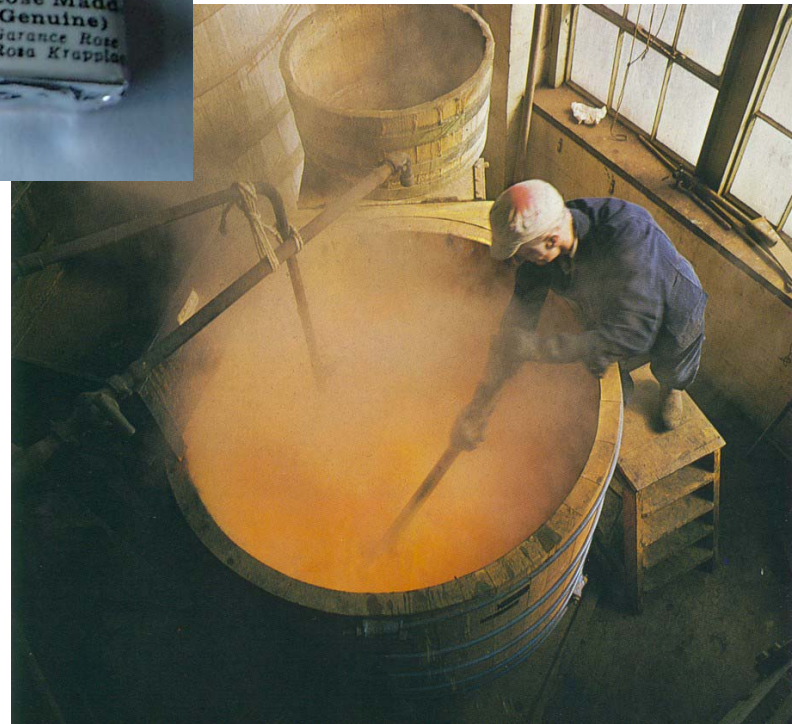

Karmin rød udvindes af skjoldlus fra Vestindien. Bruges i W&Ns Oliefarver. Det er også farveadditiv E120.

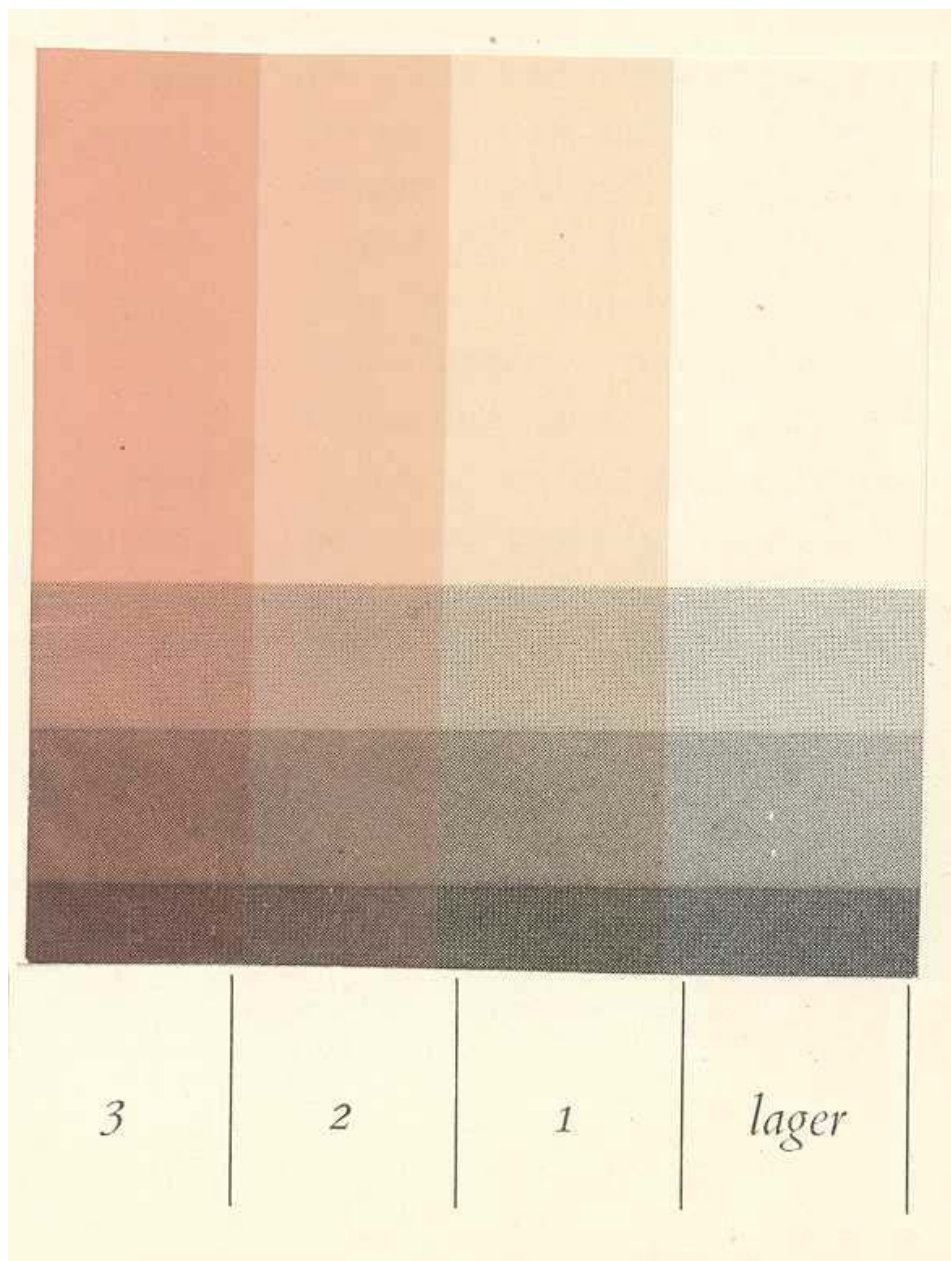
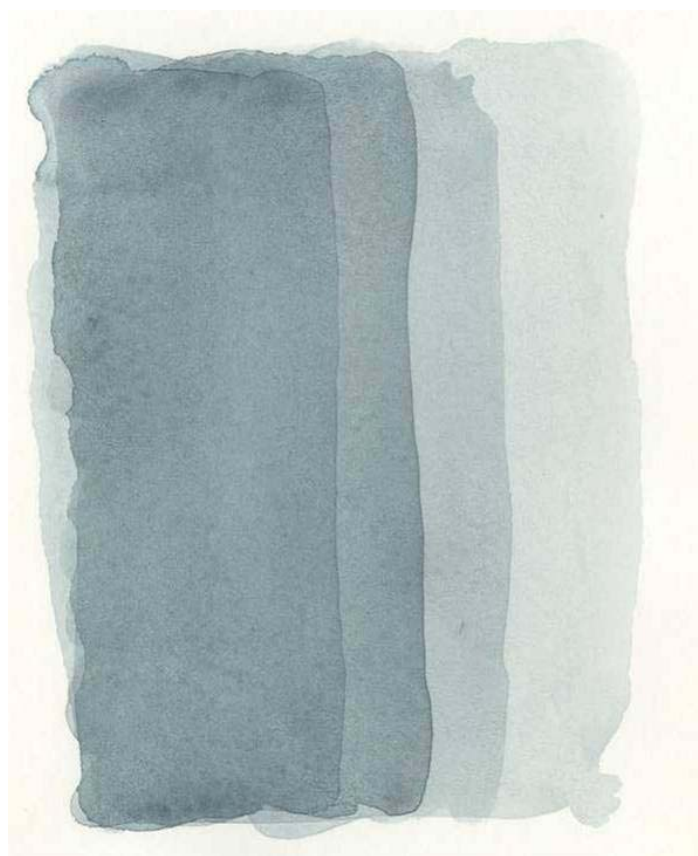

Rose Matter Genuine

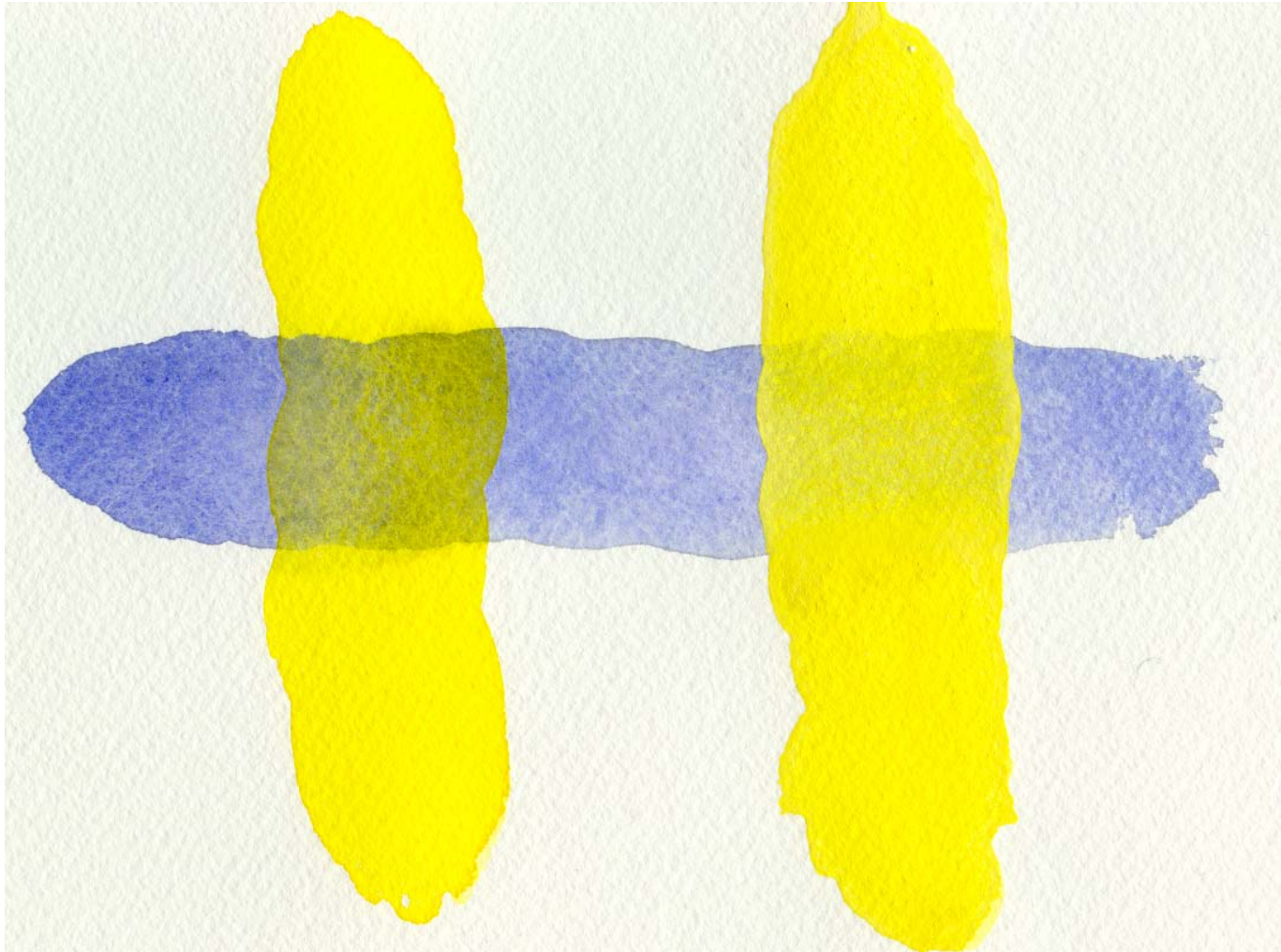
Fremstilles stadig på W&N med udstyr fra 1806

Lasurtechnik

Hvornår er en Farve Transparent,
og Hvornår er den Dækkende?

Dækkende Farve

Følgende faktorer har betydning for transparens:

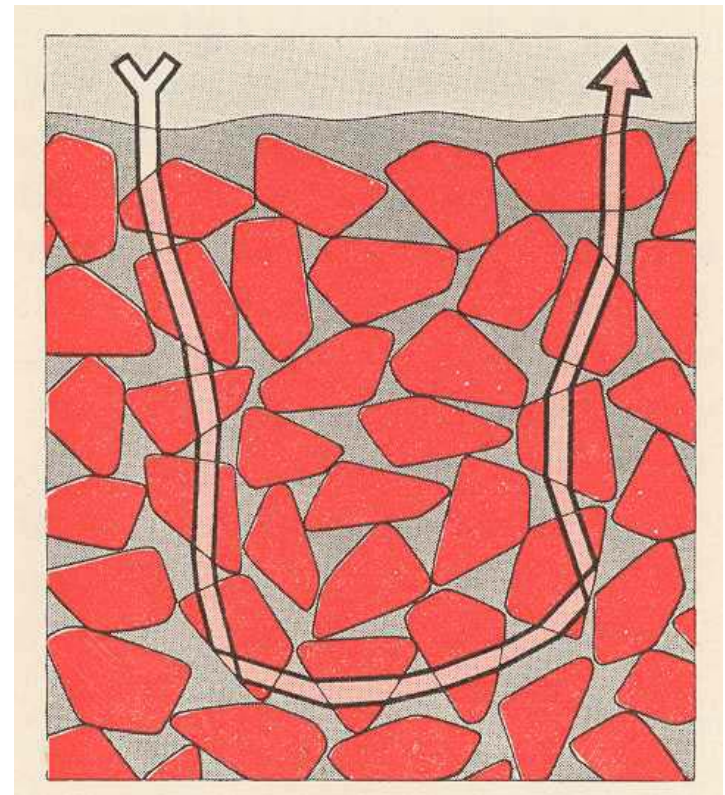
- Forskellen imellem pigmentets og bindemidlets lysbrydningsindeks
- Pigmentkornenes opacitet
- Pigmentets kornstørrelse
- Pigmenttæthed

Lysbrydningsindeks:

- Koboltblåt 1.65

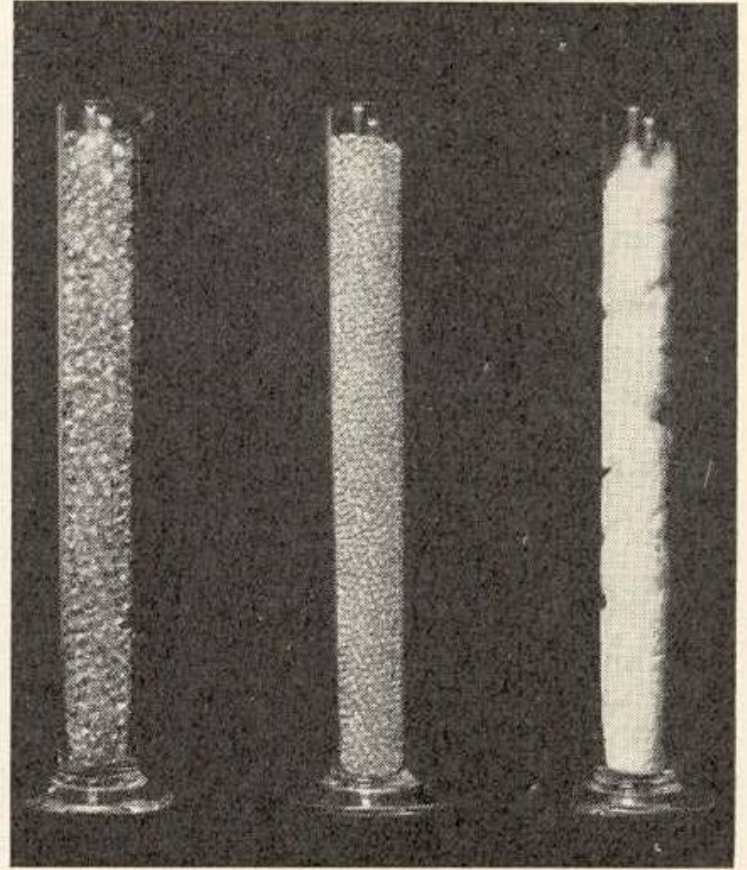
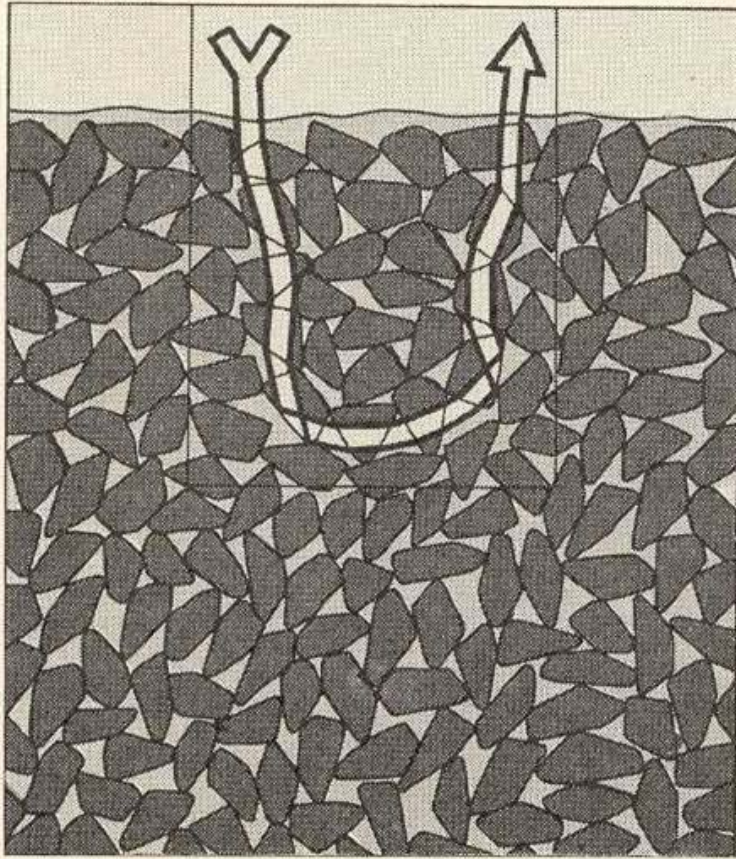

- Titanhvidt 2.76

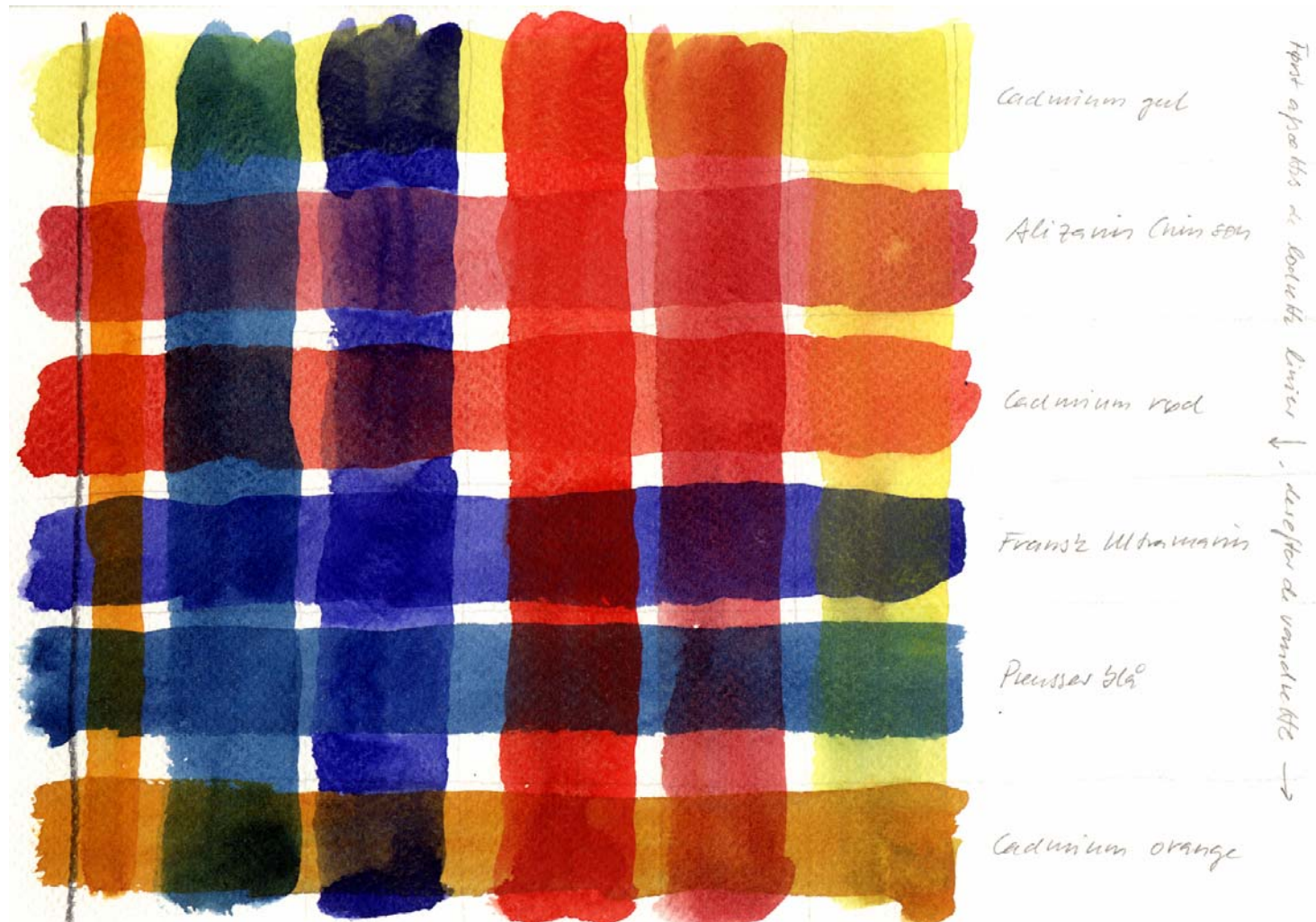

Kornstørrelse

Kontrol af Transparens

Akvarelfarver er ikke bare transparente og dækfarver dækkende!

Pigment

Jordfarver

Okker, Sienna, Umber...

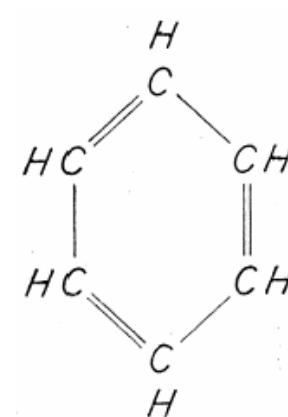
Traditionelle farver

Uorganiske farver fra mineraler
Cobolt, Cadmium...
Andre kilder til farver

Moderne farver

Organiske farver fra olie

Alternative farver

1800 til
1880

G. Siegle & Co., Stuttgart

G. m. b. H.

Farbenfabriken

Künstliche Erdfarben

Marsgelb 2

Marsrot G

Venetianerrot S

Eisenrot T dunkel

Eisensinnober SG 1

Oxydrot WG

Oxydrot 1

Oxydgelb DBK

Caput mortuum 216

Zementschwarz 110

Natürliche Erdfarben

Ocker 130

Ocker 80 hell

Terra di Siena N

Ocker 15

Ocker 1

Terra di Poszuoli

Terra di Siena G

Persischrot W echt

Eisenmennige 36760

Spanischrot 1

Umbra N

Umbra 46 N

Umbra G

Kastanienbraun 2

Jacarandabraun

Casslerbraun

Van Dykbraun

Böhm. Grünerde
gebr.

Böhm. Grünerde
nat.

Veronesergrün nat.

Impressionisme

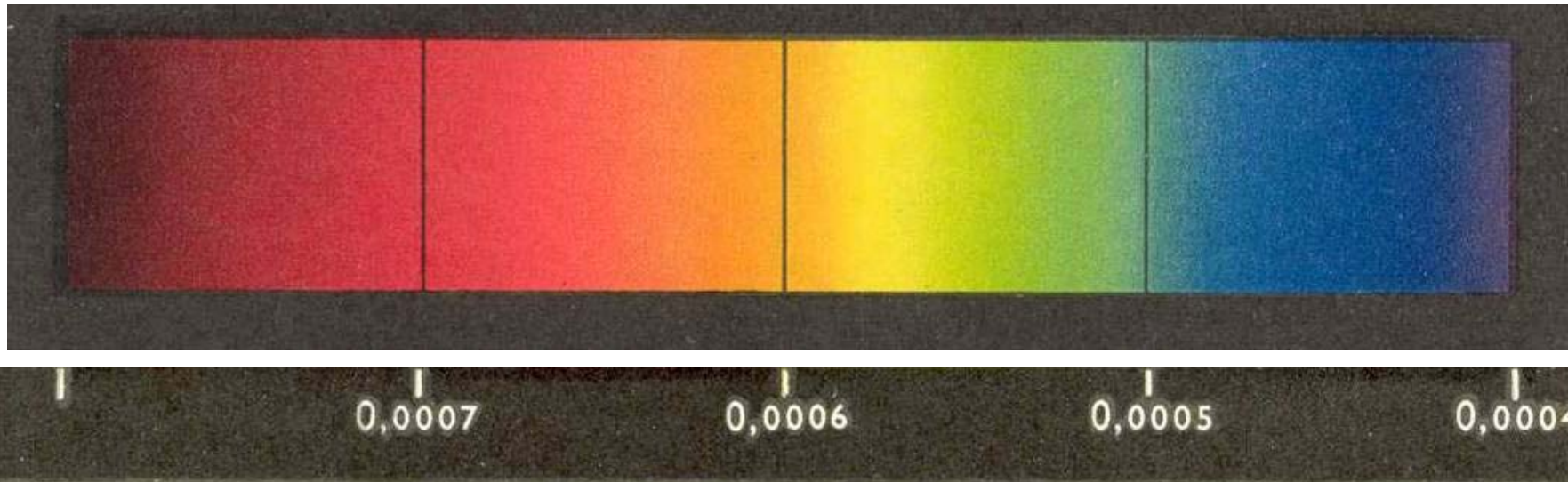
Forståelse for kemi skaber de nye farver, og nye farver skaber nye muligheder for kunst, og dermed opstår ny kunst!

Claude Monet *Regatta ved Argenteuil*

Spektralkurve

Et indtryk af en farve er lys med forskellig bølgelængde

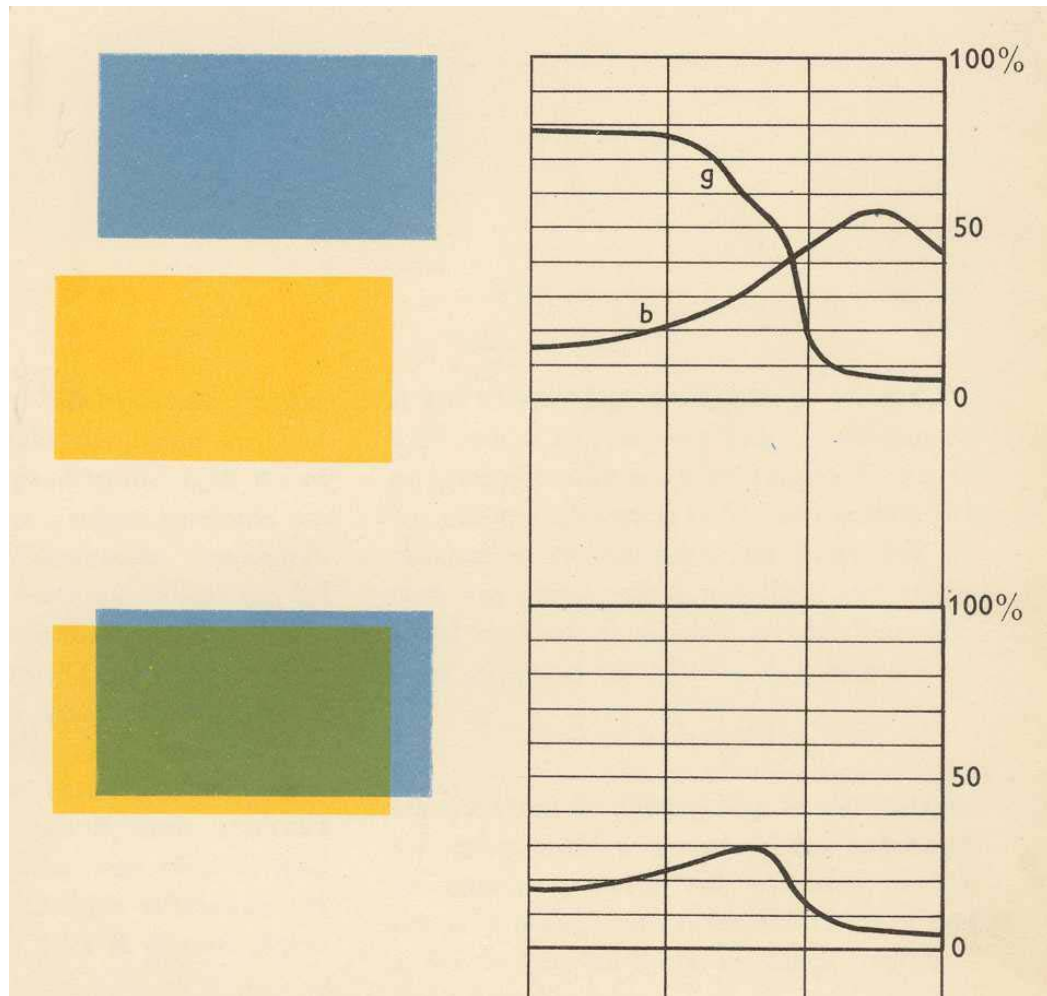
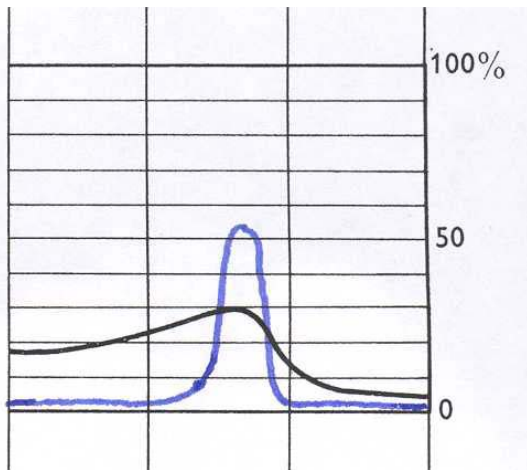

Nye Pigmenter

Kan man blande alle farver af de tre grundpigmenter?

Blanding af blå og gul pigment
Resulterende spektral-
fordeling

Ønsket
spektralfordeling

Farver med et Pigment

De fleste af nedestående farver er baseret på **et** pigment

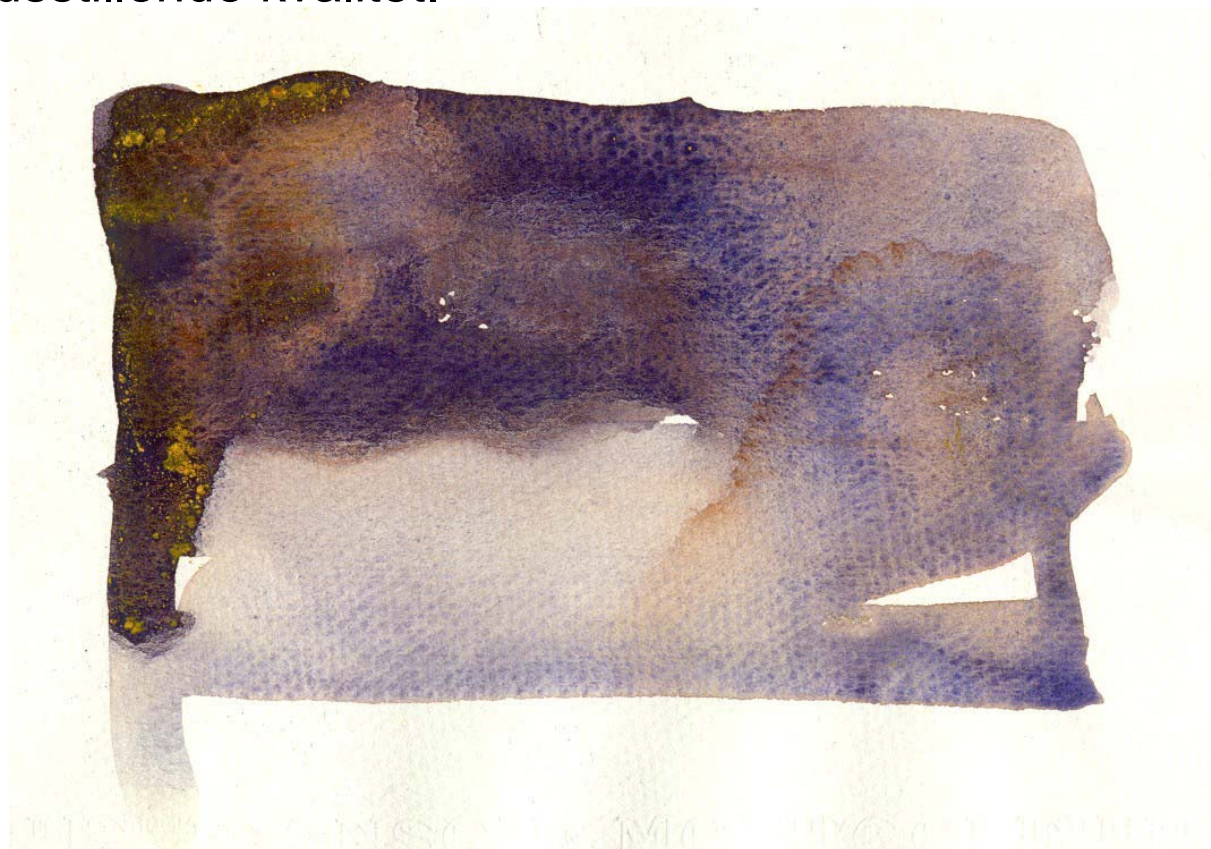
70 colours containing
only one artist pigment
= ideal for mixing

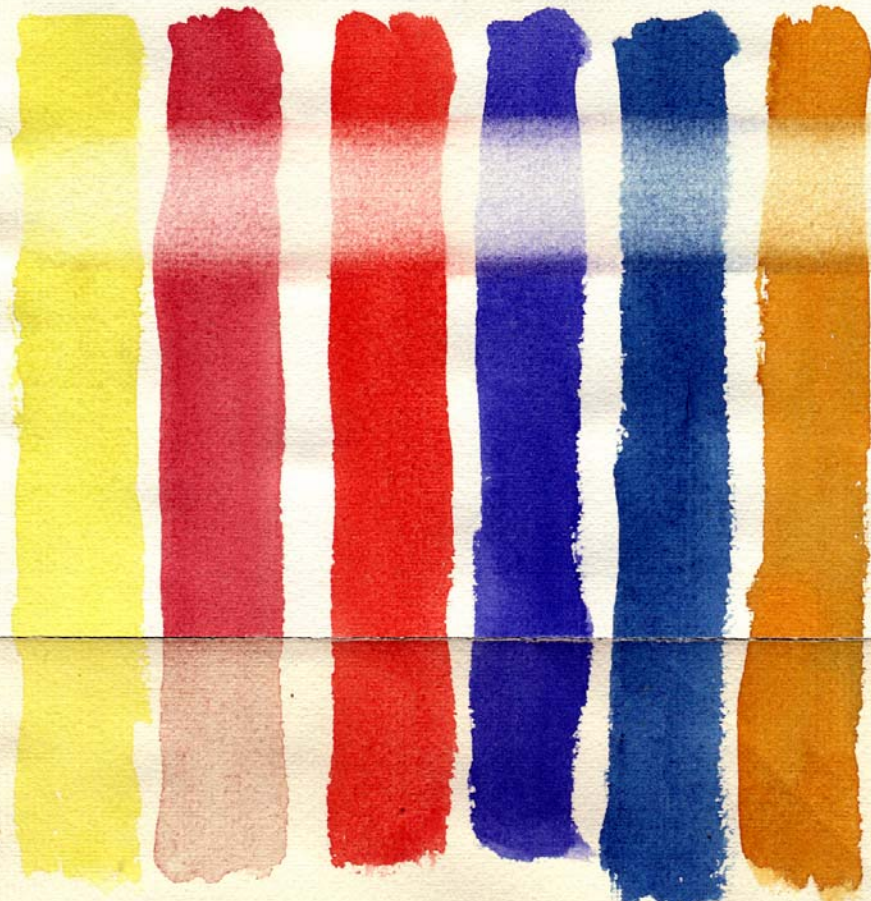

Et Andet Problem med Blandingspigment

Den viste akvarelfarve er en blanding af de tre (primære) pigmenter rød, gul og blå. Farven burde blive sort, men den viser i stedet dele af de tre pigmenter. Pigmenterne bliver separeret i tørringsprocessen. Resultatet kan have en kunstnerisk kvalitet, men det er ikke en farve af teknisk tilfredsstillende kvalitet.

↑
Reaktion
bei rd-
Verzierung
und
Evansp

A   B   A   A   A   A

A: Durable Colours - generally sold as permanent

B: Moderately durable colours

20 VII 93 Denne prøve placeres i direkte sollys

Fjernet 20 VII 95 => 2år

Kvalitet af Pigmenter

Notes on the Composition & Performance of Artists Colours

Udgivet første gang i 1892

010 A(iv) S1 T I
Antwerp Blue
Bleu d'Anvers

A means a permanent colour (**AA** is extremely permanent)

iv means a fluctuating colour that fades in light and recovers in the dark

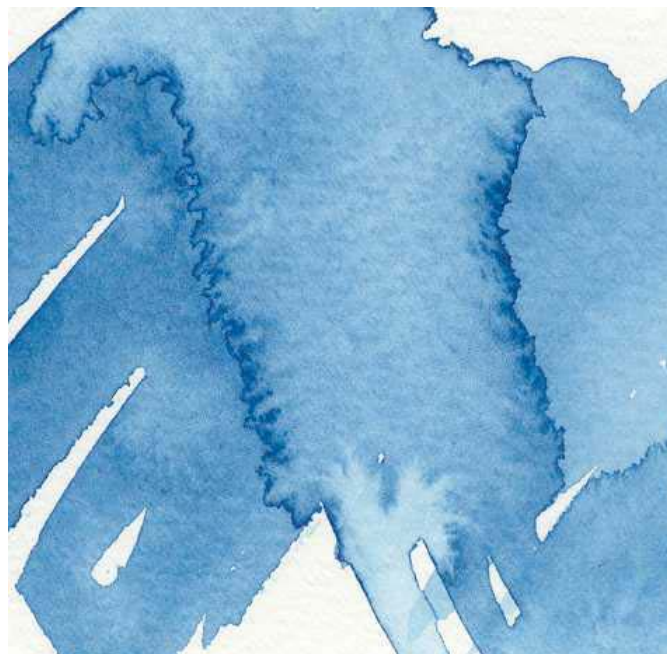
S1 Series Number

T Transparent/Semi-transparent

I means that it is permanent for artists use according to the ASTM standard

Kunstnerisk Kvalitet

På Gerlesborgskolen eksperimenteres der med de forskellige pigmenter og andre tilsætningsstoffer. En hel generation af skandinaviske malere har lært at operere med begreber som pigmentspredere, pigmentsamlere og pigmentbindere. Der arbejdes med nebuloser og irriteringer, eksperimenter der er svære at skrive om, fordi akvarelteknikken nærmest har overhalet sproget.

Pigment

Jordfarver

Okker, Sienna, Umber...

Traditionelle farver

Uorganiske farver fra mineraler
Cobolt, Cadmium...
Andre kilder til farver

Moderne farver

Organiske farver fra olie

Alternative farver

Til
bejdsning
af træ

LYGAEA

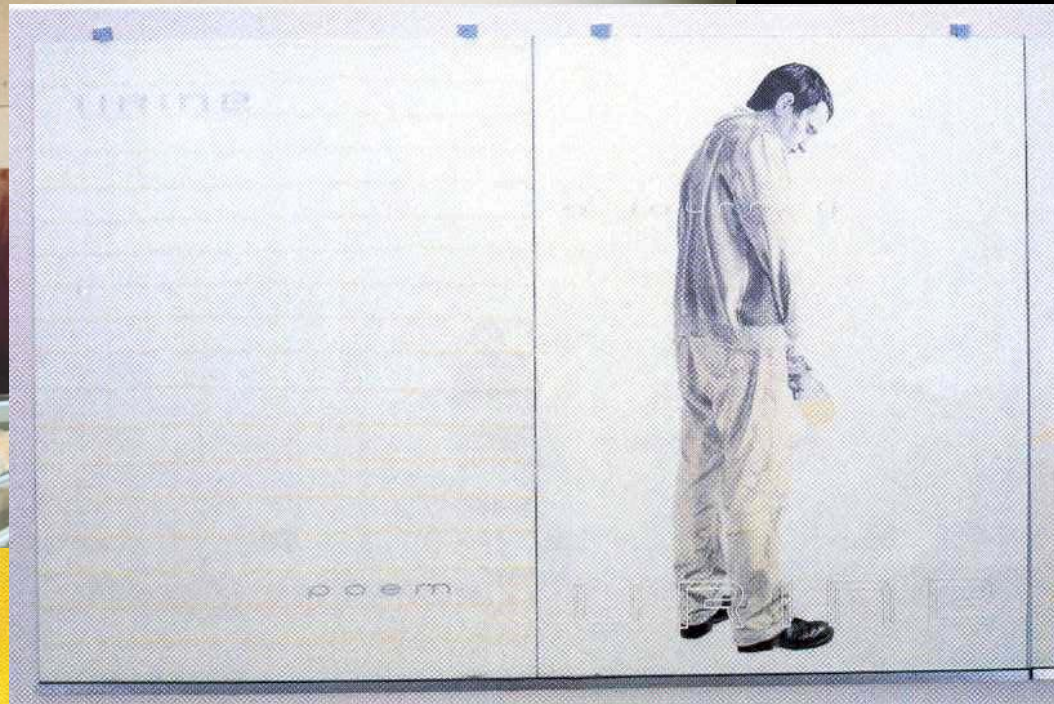
26
Sort

vandbejdse

5 701939 372613

FLOWER

NATURAL
COLOUR

POWER

Litteratur

Ball, Philip, Bright Earth – the Invention of Colour, Viking, London , 2001

Johansson, Tryggve, Färg – Den allmänna färglärans grunder, Esselte AB, Stockholm, 1952

Hansen, F. og O. I. Jensen, Farvekemi – Uorganiske pigmenter, GAD, København, 1991

Finlay, Victoria, Color – a Natural History of the Palette, Random House, New York, 2004

Hald, Peder, Maleriets teknik, Ny Nordisk Forlag Arold Busck, København, 1978

Isacsson, Arne, Akvarell, Wahlström & Widstrand, 1982

Isacsson, Arne, Akvarellteknik, Wahlström & Widstrand, 2000

NN, Notes on the Composition & Permanence of Artists Colours, Winsor & Newton, London, 1997

Nielsen, P. V., Akvarellens værksted, Udstillingskatalog, Nordisk Akvarel 2004, Aalborg Kunstpavillon, Aalborg, 2004 Se også: http://www.petervnielsen.dk/akvarellens_vaerksted.shtml

<http://www.winsornewton.com/index2.php>

http://www.schmincke.de/data/content/uk/uk_index.htm

<http://www.kunstpavillon.dk/winsornewton.shtml>

<http://www.kunstpavillon.dk/avis/14pvn1.shtml>